

3. Ведерніков Ю.А. Адміністративне право України / Ю.А. Ведерніков, В.К. Шкарупа. – К., 2005. – С. 68.
4. Закон України “Про Концепцію Національної програми інформатизації” від 04.02.1998 р. // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 1998. – № 27–28. – Ст. 182.
5. Закон України “Про Національну програму інформатизації” від 04.02.1998 р. // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 1998. – № 27–28. – Ст. 181.
6. Закон України “Про телекомунікації” від 18.11.2003 р. // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2004. – № 12. – Ст. 155.
7. Луценко Ю. 3 матеріалів Парламентських слухань на тему: Стратегія розвитку телерадіоінформаційного простору України у Верховній Раді України 10 грудня 2003 р. – К., 2004. – С. 58–59.
8. Нужен Минсвязи Украины? // Computer World / Украина. – 2005. – № 6 (487). – С. 12.
9. Указ Президента України “Про систему центральних органів виконавчої влади” від 15.12.1999 р. № 1572/99.
10. Чернов А.А. Становление глобального информационного общества: проблемы и перспективы. – М., 2003. – С. 5, 38.
11. Фурашев В. Реалії Національної програми інформатизації / В. Фурашев, О. Фурашев // Правова інформатика. – 2005. – № 3 (7). – С. 74.
12. Dr. Manas Bhattacharya Growth and Development of the IT sector in India p. 20 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ilo.org/public/english/region/asro/newdelhi/download/growdev.pdf.

УДК 351.851:352:37.014

ЕФЕКТИВНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДАМИ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Кобченко Л.С.

аспірант Класичного приватного університету

Annotation

The author explores the conceptual approaches to the evaluation of possibilities of establishments of universal secondary education, determination of criteria of efficiency of work of establishments of universal secondary education is conducted, gives a shot to systematize the parameters of criterion evaluation of efficiency of management of establishments of universal secondary education in the article.

Анотація

У статті досліджено концептуальні підходи до оцінювання можливостей закладів загальної середньої освіти, визначено критерії ефективності роботи закладів загальної середньої освіти, зроблено спробу систематизувати параметри критеріального оцінювання ефективності управління закладами загальної середньої освіти.

Ключові слова

Управління, загальноосвітній навчальний заклад, критерій, оцінка, діяльність, освіта.

I. Вступ

Застосування критеріїв оцінювання в управлінні закладами загальної середньої освіти є дуже важливим аспектом удосконалення їх роботи. У деяких випадках це питання розглядається паралельно або перетинається з визначенням критеріїв ефективності роботи загальноосвітнього навчального закладу або його керівника.

II. Постановка завдання

Мета статті – провести оцінювання ефективності державного управління закладами загальної середньої освіти.

III. Результати

Питання державного управління у сфері освіти України стали предметом дослідження порівняно недавно. Так, різні аспекти цієї проблеми досліджували С.Б. Жарая, С.А. Калашникова, В.І. Луговий, В.К. Майборода, С.В. Майборода та інші. Проте державне управління якістю загальної середньої освіти як цілісний процес, наукова проблема не вивчалася. У педагогічних працях досліджували різні аспекти школознавства та управління загальноосвітньою школою Є.С. Березняк, В.І. Бондар, Л.І. Даниленко, Л.М. Калініна, М.І. Кондаков, В.І. Маслов, Н.П. Піщуплін, Н.М. Островерхова, П.І. Третьяков, П.В. Худомінський, Т.К. Чекмарьов, Т.І. Шамова, В.В. Шаркунова та багато інших.

Існує два основні способи, що дають змогу подолати труднощі вибору критеріїв: перший вимагає, щоб велика, складна проблема була визначена за допомогою таких самих широких критеріїв; інший спосіб полягає в тому, щоб поділити велику складну систему на невеликі групи і сконструювати додатні вузькі критерії для кожної групи [7, с. 199].

М.Х. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоурі пов'язують критерії ефективності роботи організації, перш за все, з виконанням керівником функції контролю. Вони зазначають, що

у процедурі контролю є три етапи: 1) вироблення стандартів і критеріїв; 2) зіставлення з ними реальних результатів; 3) необхідність коригувальних дій. На думку вчених, цілі, які можуть бути використані як стандарти для контролю, мають дві дуже важливі особливості. Вони характеризуються наявністю часових рамок, у межах яких повинна бути виконана робота, і конкретного критерію, відповідно до якого можна оцінити рівень виконання роботи [6, с. 397].

Конструктивний підхід, описаний зазначеними авторами, висвітлює загальні підходи до вироблення критеріїв роботи організації. Однак він недостатньо відпрацьований в управлінні соціально-педагогічними системами, однією з яких і є заклади загальної середньої освіти. На наш погляд, цей напрям потребує подальшої теоретичної розробки і технологізації.

У проаналізованих нами матеріалах описування керівників шкіл наголошується на відсутності критеріїв оцінювання діяльності шкіл різного типу [3, с. 44]. Ми вважаємо, що такі дані отримані не тому, що критеріїв діяльності роботи закладів загальної середньої освіти немає, оскільки науковцями розроблені різні їх варіанти і відповідна робота продовжується. Причина полягає в тому, що керівники закладів загальної середньої освіти бачать досить просту і технологічно забезпечену процедуру визначення і застосування критеріїв оцінювання діяльності закладів загальної середньої освіти. Питання вироблення критеріїв оцінювання ефективності різних аспектів управлінської діяльності в освіті розглядали Ю.К. Бабанський, В.М. Бегей, Є.С. Березняк, Л.І. Даниленко, Г.В. Єльнікова, Г.Ю. Капто, М.П. Капустін, Ю.А. Конаржевський, В.С. Лазарєв, В.С. Пікельна, О.Л. Сидоренко, П.І. Третьяков, В.В. Шаркунова та ін.

Ми підтримуємо точку зору Л.І. Даниленко, яка під ефективністю управління загальноосвітньою школою розуміє синтез оцінювання результативності діяльності загальноосвітньої школи (рівень знань, умінь та навичок учнів, їх вихованість і розвиток) й оцінювання ефективності управлінської діяльності керівника школи (аналіз управлінського процесу, тобто стану виконання керівником школи управлінських функцій, обов'язків, видів діяльності) [2, с. 4].

Разом з тим державне управління закладами загальної середньої освіти має свої особливості. М.М. Поташник і О.М. Мойсєєв називають, насамперед, неможливість точного прогнозування й вимірювання результатів освіти, а також термінів їхнього досягнення, особливо в частині виховання і розвитку дітей. Однак, на відміну від усіх інших сфер діяльності, значна частина результатів з дуже великими труднощами й обмеженнями може

бути задана операційно, а тому керівники користуються описовими (якісними, кваліметричними) показниками [11, с. 44–45].

Ми погоджуємося з думкою А. Конаржевського, який пише, що будь-яка школа не тільки складна, а й імовірна система. Так, термін “стан” входить до складу багатьох понять: “стан успішності учнів”, “стан рівня вихованості учнів”, “стан якості викладання”, “стан відносин між адміністрацією і педагогічним колективом” та ін. Однозначно розкрити ці поняття дуже важко. Він також зазначає, що без глибокого аналізу будь-якого зі “станів” змінити його в кращий бік неможливо, тим більше, що на нього впливають десятки, а іноді й сотні різних факторів, які необхідно враховувати при прийнятті управлінського рішення [5, с. 40–41].

Однак до найбільш важливих критеріїв оцінювання результатів роботи школи належить критерій якості, що виражається у співвідношенні реальних результатів діяльності школи з поставленими цілями, моделлю випускника школи, державними стандартами тощо.

У науковій літературі найчастіше пропонуються підходи, які висвітлюють оцінювання якогось одного напрямку діяльності. Наприклад, В.С. Лазарєв розглядає підхід до оцінювання ефективності системи внутрішньошкільного управління розвитком як одного з процесів, які відбуваються у школі. Учений запропонував оцінювання за 10-бальною шкалою таких показників щодо управління розвитком школи: поінформованість щодо потенційно можливі нововведення; повнота визначення актуальних проблем; раціональність вибору загальних і конкретних цілей; інтегрованість цілей; реалістичність планів досягнення цілей розвитку; зацікавленість учителів у активному освоєнні нововведень і вдосконалюванні своєї діяльності; контроль за інноваційними процесами [14, с. 183–187].

До цього ж напрямку ми відносимо критерії оцінювання проекту нової системи внутрішньошкільного управління інноваційними процесами, такі як:

1. Якість обґрунтування актуальності проблеми відновлення системи управління розвитком школи або її окремих ланок.

2. Корисність освоєння проекту. Оцінюється за параметрами: інноваційний потенціал запропонованої розробниками моделі управління; надійність моделі – ймовірність одержання в результаті її освоєння очікуваних результатів управлінської діяльності; перспективність цієї моделі управління, тобто тривалість збереження корисного результату її освоєння.

3. Запровадження моделі конкретною школою. Оцінюється за такими показниками: тимчасові, кадрові, матеріально-технічні, програмно-методичні, фінансові, нормативно-правові можливості школи; психологічна й органі-

Держава та регіони

заційна готовність колективу школи до освоєння моделі [12, с. 214].

П.І. Третяков розробив такі критерії оцінювання просування школи у своєму розвитку й учнів:

- інноваційна діяльність школи – оновлення змісту освіти (базисного і додаткового компонентів, програм навчання і виховання), педагогічних технологій, методів і форм роботи (методики освоєння програм, перевага індивідуальних або групових форм організації пізнавальної діяльності над фронтальними); сполучення самоаналізу, самоконтролю із самооцінкою та оцінюванням партнерів по спільній пізнавальній діяльності;
- організація навчально-виховного процесу (НВП) – самоврядування, співробітництво учнів, їхніх батьків і вчителів у досягненні цілей навчання, виховання і розвитку; спільне планування та організація діяльності вчителя й учня як рівноправних партнерів, поділ відповідальності за результати НВП між учнем і вчителем; високий рівень мотивації учасників педагогічного процесу; комфортне просторове і психолого-педагогічне середовище для всіх учасників цілісного педагогічного процесу; право вибору змісту, профілю, форм здобуття освіти учнями;
- ефективність навчально-виховного процесу – порівняння відповідності кінцевих результатів запланованим (рівні вихованості та навченості учнів, їхня начитаність і глибокі знання з будь-якої галузі науки, ставлення до навчання, праці, природи, суспільних норм і законів, до самого себе) [13, с. 12].

М.П. Капустін пропонує критерії оцінювання ефективності окремих елементів виховної роботи закладів загальної середньої освіти (виховного заходу, ефективності роботи класного керівника), які мають описовий характер і пропонуються ним для самооцінки. Науковець розробив також критерії оцінювання рівня вихованості учня, яке проводилося шляхом анкетування [4, с. 77–80]. На нашу думку, підходи цього автора є неповними, але їх можна використовувати при розробленні критеріїв оцінювання роботи підсистеми виховної роботи закладів загальної середньої освіти.

Комплексний підхід до оцінювання діяльності закладів загальної середньої освіти пропонують декілька авторів.

Серед вітчизняних учених одним із перших розробив комплексні критерії ефективності управління школою Є.С. Березняк. Він застерігав від оцінювання діяльності школи за якимось одним показником, підкреслюючи, що воно повинно бути глибоким і всебічним. До основних критеріїв діяльності школи Є.С. Березняк відносить: виконання освітнього

законодавства щодо охоплення дітей шкільного віку навчанням; рівень вихованості учнів; глибину засвоєння учнями основ наук і якість знань; організацію діяльності учнівського колективу; повноту виконання навчального плану і навчальних програм; виконання принципу виховного і розвивального навчання; діяльність школи щодо підвищення якості знань, умінь та навичок учнів; наявність і технічне забезпечення навчальних кабінетів школи; роботу педагогічного колективу (організація роботи школи та її планування, запровадження наукової організації праці, стан трудової дисципліни, згуртованість педагогічного колективу тощо); співпрацю з батьками, шефами та ін. [1, с. 190–191].

У цілому, незважаючи на те, що життя внесло деякі корективи в критерії, запропоновані Є.С. Березняком, вони є актуальними і на сьогодні.

Питання щодо проведення аналізу кінцевих результатів роботи школи дуже ґрунтовно розробляв П.І. Третяков, який запропонував виконувати його за десятьма напрямками. До складу кожного з них входять окремі показники, які в комплексі дають досить повне уявлення про результати роботи школи. Автор виділяє такі критерії: рівень здоров'я і здорового способу життя; рівень вихованості; рівень освітньої підготовки; рівень готовності до продовження освіти; рівень готовності до трудової діяльності; рівень готовності до життя в родині і суспільстві; робота з педагогічними кадрами; взаємодія з родиною, соціумом; матеріально-технічне і фінансове забезпечення; управління досягненням оптимальних результатів [13, с. 109–121].

На нашу думку, це найбільш досконалий на сьогодні варіант оцінювання кінцевих результатів роботи школи.

Різновидом комплексного оцінювання роботи закладів загальної середньої освіти є моніторингові процедури в освіті. Г.В. Єльнікова під моніторингом розуміє комплекс процедур зі спостереження, поточного оцінювання перетворень керованого об'єкта і спрямування цих перетворень на досягнення заданих параметрів розвитку об'єкта (наприклад, стандарту). Вона вважає, що освітній моніторинг – це супроводжувальне оцінювання і поточна регуляція будь-якого процесу в освіті. Освітній моніторинг передбачає наявність чітких критеріїв і технології оцінювання [3, с. 83].

Створення ефективної технології моніторингу розглядається в праці С.І. Подмазіна. Він визначає, на основі яких критеріїв збирати інформацію; яким інструментом здійснювати цей збір; в якому системному взаємозв'язку повинні перебувати система, що спостерігає, та об'єкт спостереження; у якій формі (формах) зберігати інформацію і забезпечувати доступ користувачів; як перекладати нагромаджену інформацію на мову конкретних управлінських рішень.

Він вважає, що відповіді на ці запитання дадуть змогу знайти шляхи для вдосконалення освітньої системи на різних рівнях її функціонування і розвитку [10, с. 179].

Очевидно, що використання моніторингових процедур щодо закладів загальної середньої освіти дає можливість не тільки контролювати і коригувати їх діяльність, а й фактично забезпечувати необхідний результат, який може бути запрограмований при використанні тієї чи іншої технології управління.

Ми констатуємо, що, на жаль, більшість із запропонованих критеріїв у зазначених працях, як правило, не забезпечені інструментарієм і технологією їх реалізації. Роботи, які є винятком, розглянуто нами нижче.

Н.М. Островерхова і Л.І. Даниленко розробили та експериментально перевірили такі підходи до оцінювання діяльності школи, як:

- системно-комплексний підхід – це поєднання оцінювання процесу управління та його впливу на кінцевий результат керованої системи, тобто рівень освіти, розвитку й виховання учнів;
- аспектний підхід – передбачає визначення пріоритетних аспектів діяльності та впливу їх на кінцевий результат роботи школи;
- фрагментарний підхід – полягає у виборі та оцінюванні найбільш суттєвого на конкретний період діяльності школи та рівень впливу його на стан і кінцевий результат роботи школи [8, с. 66].

Г.В. Єльнікова запропонувала критерії оцінювання можливостей закладів загальної середньої освіти щодо здійснення освітньої діяльності в рамках його атестації. Вона розподілила їх за такими модулями: створення системи управління школою; організація навчально-виховного процесу; робота з педагогічними кадрами; матеріально-технічне забезпечення навчально-виховного процесу; організація роботи у системі “школа – сім’я – соціальне середовище”; сприяння вирішенню проблем соціального захисту, адаптації, збереження і зміцнення здоров’я учнів і працівників. За кожним модулем розроблена велика кількість критеріїв. Вона також рекомендує визначати результативність діяльності закладів загальної середньої освіти за модулями: стан загальноосвітньої підготовки випускників; стан соціальної адаптації учнів; рівень впливу школи на позитивний розвиток учнів. Розроблені Г.В. Єльніковою критерії підкріплені технологією їх реалізації і є основою для створення базової моделі кваліметричного стандарту оцінювання діяльності закладів загальної середньої освіти. Сьогодні це одна з найбільш ґрунтовних в Україні праць такого плану.

Ми вважаємо також, що оцінювання ефективності роботи закладів загальної се-

редньої освіти має здійснюватися шляхом використання комплексних моделей, що підтверджується пропозиціями, наведеними в науковій літературі, зокрема у працях Д. Уїлмса, В.В. Шаркунової та ін.

Поліструктурність такого об’єкта, як навчальний заклад, і система управління ним передбачають використання великої кількості критеріїв для оцінювання стану різних ланок, що ускладнює їх оперативне застосування. З огляду на це критерії потребують певної інтеграції. Вони можуть стати основою для розробки еталонної моделі кінцевого результату діяльності, найоптимальнішого стану тієї чи іншої системи та її складових. Саме використання багаторівневих моделей дає змогу визначити ефективність роботи шкіл.

Цікаві підходи до оцінювання роботи закладів загальної середньої освіти розроблені у Львівському інституті політичних технологій. У запропонованій моделі враховано аспекти діяльності школи, які справляють вплив на три сфери, а саме: ефективність навчання, організацію і хід навчально-виховного процесу, управління. Авторами розроблені правила для тих, хто здійснює оцінювання, інструментарій для оцінювання якості роботи школи, який включає діагностичний лист школи, листок спостереження та різноманітні анкети для учнів, батьків і вчителів, директора школи. Створено програмне забезпечення для обробки отриманих даних. Ефективність навчання в школі розглядається за такими критеріями: навчальні досягнення випускників школи; результати іспитів на атестат про повну середню освіту; переведення із класу в клас; рівень навчання; підсумки олімпіад і конкурсів; уміння випускника школи. Для оцінювання організації і ходу навчально-виховного процесу запропоновано такі критерії: набір учнів; організація навчального процесу; атмосфера у школі; домашнє середовище учнів; поведінка учнів; відвідування учнями уроків; вирівнювання шансів учнів; шкільна демократія, самоврядування, права учня; безпека і здоров’я учнів у школі; планування майбутнього, співпраця з батьками; “відкритість” школи. Для оцінювання якості управління пропонують такі критерії: підготовленість директора до управління; елементи структури управління; організація роботи школи; керівництво педагогічним колективом; контроль; інформація та реклама; матеріальна база школи: будинок, обладнання; фінанси. Процедура оцінювання здійснюється трьома етапами: підготовка, дослідження, опрацювання й аналіз висновків. Фактично автори розробляли модель, підкріплену технологією її реалізації.

Критерії оцінювання роботи закладів загальної середньої освіти запропонували також відділи або управління освіти Закарпатської, Хмельницької, Харківської, Кіровоградської областей [3, с. 56–59]. Усі ці кри-

терії охоплюють основні підсистеми діяльності закладів загальної середньої освіти і відрізняються напрямками і глибиною декомпозиції соціально-педагогічної системи.

У багатьох наукових джерелах разом з описом критеріїв оцінювання діяльності організації (в тому числі закладів загальної середньої освіти) розглядаються критерії ефективності роботи відповідних керівників.

Однак Л.М. Пономарьов, В.П. Чичканов, Г.О. Ковальова, В.П. Мазирін відзначають, що не вирішено методологічні проблеми кількісного вимірювання результатів і витрат управлінської діяльності. Вони також обґрунтовують розрахунок показника ефективності праці керівника [15, с. 201–215].

В.С. Пікельна відзначає, що в науковій літературі з теорії управління наведені такі форми критичного оцінювання праці керівника, як оцінювання експертів, “мозкова атака” (обговорення керівником школи різних питань з інтелектуально сильними опонентами) і вправи для дилетантів (управлінські рішення, прийняті керівниками, виносяться на розгляд членів колективу, які ніколи керівниками не працювали). І тільки на основі аналізу всіх результатів критичного оцінювання діяльності керівника роблять висновок про його ділову і професійну придатність [9, с. 49].

Н.М. Островерхова, Л.І. Даниленко також розробили підходи до оцінювання управлінської діяльності керівника школи: системно-комплексний, функціональний, діяльнісний, аспектний, компонентний [8, с. 74]. Значний інтерес у їх роботі становлять карти оцінювання виконання управлінських функцій. Автори зауважують, що ефективність управлінської діяльності керівника загальноосвітньої школи характеризується рівнем реалізації його управлінських функцій, основних аспектів та видів діяльності, мірою їх впливу на результативність навчально-виховного процесу [8, с. 76]. Ці вчені розробили також критерії та методику оцінювання ефективності управлінської діяльності керівника загальноосвітньої школи, запропонували використовувати коефіцієнт ефективності управлінської діяльності керівників шкіл [8, с. 196].

Визначення критеріїв ефективності роботи закладів загальної середньої освіти дуже тісно пов'язано з роботою його керівника. Отже, очевидно, що вимірювання ефективності діяльності керівників закладів загальної середньої освіти має бути складовою вимірювання ефективності діяльності закладу.

Ми зробили спробу систематизувати параметри критеріального оцінювання ефективності управління закладів загальної середньої освіти, розроблені різними авторами, і на цій основі провести деякі узагальнення. Ми вважаємо, що:

- більшість розроблених на сьогодні критеріїв визначені та обґрунтовані за та-

кими напрямками роботи закладів загальної середньої освіти, як: навчальний процес, виховний процес, робота з кадрами, розвиток громадського самоврядування і спілкування із зовнішнім середовищем, процеси, що забезпечують життєдіяльність закладів загальної середньої освіти, елементи організаційної культури, інноваційні процеси у закладах загальної середньої освіти тощо. Проте деякі автори виділяють організацію управління в окремий блок, включаючи до його складу показники, які не дають можливості повністю оцінити стан управління закладами загальної середньої освіти; відбувається штучний відрив результатів діяльності підсистем закладів загальної середньої освіти від підсистеми управління. Це є наслідком недостатньої теоретичної розробки понять “ефективність роботи закладів загальної середньої освіти”, “ефективність управління закладами загальної середньої освіти”, “ефективність роботи керівника закладу загальної середньої освіти” на критеріальній основі;

- аналіз розроблених критеріїв ефективності роботи закладів загальної середньої освіти доводить, що досить комплексно їх розглядають у незначній кількості праць. В основному оцінюють окремі напрями діяльності закладів загальної середньої освіти, такі як, наприклад, розвиток інноваційних процесів; деякі критерії є досить загальними і мають дуже складну внутрішню структуру;
- як правило, автори критеріїв ураховують кінцевий результат роботи закладів загальної середньої освіти, залишаючи поза увагою процес, який відбувається;
- більшість із розроблених критеріїв не мають спрощеної технології їх реалізації і не передбачають комп'ютеризованої обробки отриманих даних.

На нашу думку, при створенні критеріїв оцінювання ефективності управління закладами загальної середньої освіти необхідно розглядати діяльність його підсистем в аспекті цілісної, відкритої, динамічної соціально-педагогічної системи. Розроблені критерії повинні бути доступними і мати відпрацьовану технологічну процедуру їх застосування.

IV. Висновки

Критерії ефективності повинні адекватно відображати життєдіяльність підсистем закладів загальної середньої освіти на основі системного підходу до управління. Їх розробка пов'язана також із розглянутими нами підходами до стандартизації в освіті. Разом з тим методика оцінювання з використанням будь-яких критеріїв має бути досить простою, давати змогу швидко й ефективно проводити самооцінку й оцінювання роботи закладу, запо-

бігати зайвій описовості. Технологія застосування критеріїв повинна мати відповідне програмне забезпечення, що значно полегшить обробку отриманих результатів.

Література

1. Березняк Е.С. Руководство современной школой / Е.С. Березняк. – М. : Просвещение, 1983. – 208 с.
2. Даниленко Л.І. Модернізація змісту, форм та методів управлінської діяльності директора загальноосвітньої школи : монографія / Л.І. Даниленко. – К. : Логос, 1998. – 140 с.
3. Єльнікова Г.В. Атестація загальноосвітніх навчальних закладів в Україні: передумова, зміст, експеримент : науково-метод. посіб. / Г.В. Єльнікова. – Х. : ТО "Гімназія", 1999. – 160 с.
4. Капустин Н.П. Педагогические технологии адаптивной школы : учеб. пособ. для студентов высш. пед. учеб. заведений / Н.П. Капустин. – М. : Академия, 1999. – 216 с.
5. Конаржевский Ю.А. Система. Урок. Анализ / Ю.А. Конаржевский. – Псков : ПОИПКРО, 1996. – 440 с.
6. Мескон М. Основы менеджмента : пер. с англ. / М. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоури. – М. : Дело ЛТД, 1994. – 702 с.
7. Оптнер С.Л. Системный анализ для решения деловых и промышленных проблем / С.Л. Оптнер ; пер. с англ. С.П. Никанорова. – М. : Совет. радио, 1969. – 216 с.
8. Островерхова Н.М. Ефективність управління загальноосвітньою школою: соціально-педагогічний аспект : монографія / Н.М. Островерхова, Л.І. Даниленко. – К. : Школяр, 1996. – 302 с.
9. Пикельная В.С. Теоретические основы управления (школоведческий аспект) : метод. пособ. / В.С. Пикельная. – М. : Высш. шк., 1990. – 175 с.
10. Подмазин С.И. Личностно ориентированное образование: социал.-филос. исслед. / С.И. Подмазин. – Запорожье : Просвіта, 2000. – 250 с.
11. Поташник М.М. Управление современной школой (в вопр. и ответах) : пособие для рук. образовател. учреждений и органов образования / М.М. Поташник, А.М. Моисеев. – М. : Новая шк., 1997. – 352 с.
12. Проектирование систем внутришкольного управления : пособие / под ред. А.М. Моисеева. – М. : Пед. об-во России, 2001. – 384 с.
13. Третьяков П.И. Управление школой по результатам: Практика пед. менеджмента / П.И. Третьяков. – М. : Новая шк., 1997. – 288 с.
14. Управление развитием школы : пособие для рук. образовател. учреждений / под ред. М.М. Поташника и В.С. Лазарева. – М. : Новая шк., 1995. – 464 с.
15. Эффективность труда руководителя / Л.Н. Пономарев, В.П. Чичканов, Г.А. Ковалева, В.П. Мазырин ; Акад. обществ. наук при ЦК КПСС. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Мысль, 1988. – 316 с.

УДК 351.746.32(477)

ТРАНСПОРТНА БЕЗПЕКА В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ: ТЕОРЕТИЧНА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ

Ковальов В.Г.

старший викладач
Академія митної служби України, м. Дніпропетровськ

Annotation

The category of "transport safety" is observed, the history of its making and its place in the system of public administration of the state of national safety is searched.

Анотація

Розглянуто категорію "транспортна безпека", досліджено історію її становлення та місце в системі державного управління станом загальної безпеки.

Ключові слова

Транспортна безпека, державне управління.

І. Вступ

Актуальність проблеми зумовлена тим, що роль і місце транспортної безпеки в загальній системі національної безпеки і досі не окреслено. Образно висловлюючись, ця категорія знаходиться в зоні ризику, "прикордонній" зоні, зоні становлення та наповнення змістом.

Реалізація ефективного державного управління транспортною безпекою держави передбачає використання понятійно-категорійного апарату, що реалізує взаємодображення і зв'язок суб'єктів та об'єктів, їх динамічне взаємопроникнення й взаємодію, розробка та впровадження якого дасть змогу